

การพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น)

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี*

The Development of Wat Mai (Yai Paen) Public Sector Mediation Center,
Bangkok Noi District, Bangkok, Based on Buddhist Peaceful Means

¹สุนทร วิภากรณ์พรรณ และ อุดลย์ ชันทอง

¹Sunthorn Wipapornpun and Adul Khunthong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: 6301105094@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัย “การพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ผู้วิจัยได้นำกระบวนการไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ เป้าหมาย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบทสภาพปัญหา ความต้องการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนา ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) 3) เพื่อเสนอการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพบริบทของพื้นที่วิจัยมีโอกาสเกิดความขัดแย้งสูงการแก้ปัญหาแบบเดิม ใช้วิธียุติข้อพิพาทภายในชุมชนโดยกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวแต่ผลตามข้อตกลง ไม่มีสภาพบังคับได้ตามกฎหมายเนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีกฎหมายรับรองผลตามข้อตกลงจะต้อง ได้รับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจากผู้ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐโดยมีหน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการ ชุมชนมีความต้องการ ให้มีหน่วยงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชนจึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อให้การจัดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีผลรับรอง ตามกฎหมาย มีแนวคิดทฤษฎีการพัฒนากองธรรมาการการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน วัดใหม่ (ยายแป้น) โดยการสร้างขึ้นมาใหม่ใช้แนวคิดการบริหารจัดการองค์กร พัฒนาคูคลองการเพื่อการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทในชุมชน 2) การนำหลักสารานุกรม 6 คือหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ต้องมีหลักเกณฑ์และมีระเบียบในการอยู่ร่วมกัน อีกทั้งยังสามารถใช้เป็น แนวทางในการบริหารจัดการศูนย์และพัฒนาศูนย์ได้อย่างเหมาะสม 3) กระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) รวมกลุ่ม (2) ยกระดับ (3) ปรับกระบวนการ (4) ขับเคลื่อนภารกิจ (5) สืบสานรักษา นำไปสู่ เป้าหมาย วัด 6 ประการคือ วัดบูรณาการ วัดมุ่งมั่น วัดไกล่เกลี่ย วัดมุ่งสู่ความจริง วัดต้นรู้ วัดปัญญา

คำสำคัญ: การพัฒนา; ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน; พุทธสันติวิธี

Abstract

The study entitled “The Development of Wat Mai (Yai Paen) Public Sector Mediation Center, Bangkok Noi District, Bangkok, based on Buddhist Peaceful Means” employed both qualitative research and action research methods with the following objectives: 1) to investigate the context, problems, needs, as well as concepts on dispute mediation, in relation to the development of Wat Mai (Yai Paen) public sector mediation center, Bangkok Noi District, Bangkok; 2) to explore the Buddhist peaceful means favorable to the development of Wat Mai (Yai Paen) public sector mediation center, Bangkok Noi District, Bangkok; and 3) to propose the development of Wat Mai (Yai Paen) public sector mediation center, Bangkok Noi District, Bangkok.

From the study, the following results are found: 1) The research context indicated that there is an elevated probability of conflict, but the problem-solving strategies remain the same, relying on dispute mediation by community leaders. However, the outcome of the agreement is not legally enforceable as legally recognized dispute mediation must be mediated by a state-licensed organization as an operator. Wat Mai (Yai Paen) community requires a conflict mediation agency inside the community; therefore, a public sector mediation sector based on the Dispute Mediation Act B.E. 2562 is required to ensure that dispute mediation will be legally certified. With the establishment of Wat Mai (Yai Paen) Public Sector Mediation Center, the concept on organizational development has been integrated to develop personnel for dispute mediation in the community; 2) *Sāraṇīyadhamma* (six states of conciliation) has been applied for coexisting in the society, which is aligned with the concepts on public engagement where laws and regulations are required. *Sāraṇīyadhamma* can be used as a guideline to manage the center and develop the dispute mediation properly; and 3) The development process is divided into 5 stages which are: (1) Gathering, (2) Enhancing, (3) Adjusting the process, (4) Developing the task, and (5) Sustaining. This results the temple in the following characteristics: an integrated temple, a determined temple, a mediated temple, a truthful temple, an awakened temple, and a wisdom temple.

Keywords: Development; Public Sector Mediation Center; Buddhist Peaceful Means

บทนำ

สภาพสังคมของแต่ละชุมชนในกรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างกันของจำนวนประชากรตลอดจนสภาวะทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งอาจจะมี ความขัดแย้งกันบ้างโดยอาจมาจากสาเหตุของความขัดแย้งหรือข้อพิพาท อันเนื่องมาจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social animal) การรวมตัวกันของคนจำนวนมาก มีความหลากหลายทางด้านความสัมพันธ์ในสังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง สิ่งที่น่ากังวลก็คือเกิดความขัดแย้งตามเข้ามาในแต่ละสังคมที่มีความหลากหลายทางสังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง มีลักษณะคล้ายกับชุมชนในต่างจังหวัดเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นจะได้รับการแก้ไขโดยการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้นำชุมชนในเบื้องต้น แต่หากจัดการความขัดแย้งไม่ได้การนำปัญหาที่เป็นคดีความเข้าสู่กระบวนการ

ยุติธรรมที่รัฐเป็นผู้จัดการระงับข้อพิพาทนั้นๆโดยใช้หลักกฎหมายเป็นเครื่องมือในการตัดสินเพื่อระงับข้อพิพาทดังกล่าว เมื่อความเจริญทางด้าน เศรษฐกิจสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนสังคมไทยคือ

1. ปัญหาการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง คือการไม่สนับสนุน ไม่ให้ความร่วมมือ และกลายเป็นเป้าโจมตีของผู้ไม่เห็นด้วย
2. ปัญหาค่าใช้จ่ายที่ต้องมีในการสร้างความเปลี่ยนแปลง คือการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการสร้าง อาทิเช่น แรงงาน เงินทุน ทรัพยากรธรรมชาติ
3. ปัญหาอันต่อเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาการเปลี่ยนแปลงที่สำเร็จแล้ว อาจนำไปสู่ปัญหาที่ไม่คาดคิด เช่น การสร้างนิคมอุตสาหกรรม อาจเกิดการย้ายถิ่นฐานไปที่นิคมอุตสาหกรรมมากแบบที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน
4. ปัญหาความไม่สมดุลในการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือการพัฒนาในด้านเดียว เช่น การเน้นพัฒนาในด้านวัตถุ แต่ไม่ได้พัฒนาในด้านจิตใจย่อมเกิดการเอารัดเอาเปรียบ ความรุนแรง ความเห็นแก่ตัวในสังคม (Prachaya, 2012) การเกิดข้อพิพาทเพิ่มมากขึ้นทำให้คดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้นจนเกิดวิกฤตคดีล้นศาล รศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย กล่าวถึงสาเหตุวิกฤตคดีล้นศาล ในงานสัมมนาวิชาการในหัวข้อ “คดีล้นศาล นักโทษล้นคุก ปัญหาจากกระบวนการยุติธรรมประเทศไทย” ความว่าปัญหาคดีล้นศาล ไม่ได้เกิดเฉพาะแค่ในประเทศไทย แต่เกิดขึ้นทั่วโลก สาเหตุมาจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไม่มีประสิทธิภาพ ใช้เวลานาน อีกทั้งผู้ทำผิดเมื่อพ้นคดีจากการลงโทษก็ยิ่งกลับมาทำความผิดซ้ำ กล่าวคือมีคดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักมากเกินไปกระบวนการพิจารณาคดีล่าช้า นายวัฒนากร สันนัย กล่าววาปริมาณคดีของทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเปรียบเสมือนสายพานลำเลียงจนลำโดยมีคดีเข้าสู่ระบบมากกว่า 700,000 คดีต่อปี (Thailand institute of justice, 2015) จึงได้เกิดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างพิจารณาคดีในศาลขึ้น รัฐในฐานะผู้ปกครองประเทศใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของคนในสังคมตามระบบการปกครอง นอกจากนี้รัฐได้เพิ่มวิธีในการจัดการความขัดแย้งเพื่อใช้ระงับข้อพิพาทเพื่อลดปริมาณคดีโดยไม่ใช้กระบวนการทางศาล กล่าวคือมีแนวคิดการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ที่เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์หรือรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างคู่ความ โดยใช้วิธีสร้างการมีส่วนร่วมหลายฝ่ายได้แก่ผู้กระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย สังคมชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม แนวคิดเชิงสมานฉันท์ เป็นกระบวนการที่ให้คู่กรณีได้มีโอกาสเจรจากันเอง โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นเพื่อจัดหาคนกลางเข้ามาไกล่เกลี่ยให้กับคู่กรณีก่อนที่จะนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหลัก ธรรมชาติของสังคมมนุษย์มีหลักการจัดการความยุติธรรมโดยมีกฎหมายธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยที่มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้น กฎหมายธรรมชาตินี้เป็นกฎหมายซึ่งบุคคลอ้างว่ามีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เป็นกฎหมายอยู่เหนือรัฐ และใช้ได้โดยไม่จำกัดกาลเทศะ (Sanguthai, 1975) กฎหมายธรรมชาติเป็นประวัติศาสตร์ของการค้นหาความยุติธรรมของมนุษยชาติซึ่งมีวิวัฒนาการที่ค้นหาหลักที่ใช้ในการประสานความสัมพันธ์ลดความขัดแย้งในสังคมชุมชน แต่สิ่งที่เป็นอย่างเดิมไม่เปลี่ยนแปลงอยู่ในทุกชาติทุกวัฒนธรรม คือมนุษย์เชื่อว่านอกจากกฎเกณฑ์ความประพฤติที่มีอยู่แล้ว มนุษย์ยังเรียกร้องแสวงหาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่เรียกว่าความยุติธรรมในฐานะเป็นสิ่งพึงปรารถนาอยู่เหนือกว่ากฎหมายบ้านเมืองที่เป็นอยู่ (Chueathai, 1967) การใช้กฎหมายธรรมชาติแสวงหาความยุติธรรมเพื่อความสงบสุขจึงสอดคล้องแนวคิดเชิงสมานฉันท์ซึ่งมีกระบวนการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทุกฝ่ายเข้ามาพูดคุยหาทางออกร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเยียวยาอย่างครอบคลุมทั้งด้าน ร่างกาย ทรัพย์สิน สังคม จิตใจ และความสัมพันธ์อันดีของทั้งสองฝ่าย (Pacharawan, 2017)

ชุมชนวัดใหม่ (ยายแป้น) จัดตั้งเป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการรวมกลุ่มชุมชน พ.ศ. 2534 ตั้งอยู่ที่แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีถนนจรัญสนิทวงศ์ซึ่งเป็นถนนสายสำคัญเชื่อมต่อย่านเศรษฐกิจสำคัญหลายแห่ง ชายเทพ รสทิพย์ ให้สัมภาษณ์ว่าชุมชนวัดใหม่ยายแป้นเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไปและธุรกิจส่วนตัว ด้านการ

บริหารชุมชนมีคณะกรรมการชุมชนจำนวนเจ็ดคนปฏิบัติหน้าที่บริหารชุมชน ชุมชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เป็นชุมชนแออัด ที่มีผู้ที่หลากหลายอาชีพ หลากหลายฐานะทางสังคม อาศัยอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดปัญหา ความแออัดเรื่องที่อยู่อาศัย มีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นได้ (Rosthip, 2023) ฐิติกาญจน์ ด้วงเขียว ให้ข้อมูลว่า หลายคนพูดถึงความสงบสุขในชุมชนและมีความต้องการให้คนในชุมชนมีความสามัคคี มีการแบ่งปันประโยชน์สาธารณะหรือแบ่งปันการใช้ผลประโยชน์ที่เป็นส่วนรวม อย่างเท่าเทียมกันช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันจะทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีในหมู่คณะหากเกิดความขัดแย้งกันก็ควรที่จะมีเวทีในการเจรจา พุดคุยเพื่อแก้ปัญหาในเบื้องต้นโดยมีผู้ที่คนในชุมชนในความเคารพเชื่อมั่นว่าเป็นผู้มีความเป็นธรรมและ เป็นสื่อกลางที่จะนำชุมชนไปสู่ความสงบได้ (Duangkiao, 2023) จากความต้องการของชุมชนที่มีความต้องการ หน่วยงานกลางมาจัดการความขัดแย้ง นายชายเทพ รสทิพย์ ประธานกรรมการชุมชนได้ให้ข้อมูลว่าที่ประชุม ชุมชนมีมติให้จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนขึ้นตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 (Rosthip, 2023)

การจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนมีจุดประสงค์ในการให้บริการจัดการความขัดแย้ง ที่อำนวยความสะดวกรูปแบบหนึ่งสอดคล้องกับหลักการขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 ว่าด้วยส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนเข้าถึง ความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพลึบผิตชอบและครอบคลุมในทุกระดับโดยสหประชาชาติได้ตั้ง คณะกรรมการยกย่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ประกาศใช้ในที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติ ว่าโลกใบนี้ จะต้องพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์เรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยเอา 3 ประเด็นคือ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม มาขยายออกไปเป็น 17 ข้อ เป็นเป้าหมายที่จะต้องบรรลุให้ถึงเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 บรรลุให้ถึงในปี พ.ศ. 2573 เรารู้จักกันในนามว่า SDGs ย่อมาจากคำว่า Sustainable Development Goals (เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน) (Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2021) การขับเคลื่อน ด้วยหลักการพัฒนาองค์กรในชุมชนเพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนชุมชนให้เข้มแข็งมีสันติสุขโดยจัดการกันได้ ในชุมชน ซึ่งเทียบได้กับหลักการพลัง "บวร" ที่ประกอบด้วย บ้าน คือชุมชนรวมถึงภาคเอกชนในพื้นที่ วัด คือ พระสงฆ์รวมถึงบุคลากรในวัด และราชการคือส่วนราชการในพื้นที่รวมถึงโรงเรียนด้วย ผู้ที่ช่วยไกล่เกลี่ยได้แก่ ผู้นำชุมชนทั้งสามองค์กรซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือ เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความไว้วางใจในการบริหาร จัดการชุมชนดังนั้นจึงทำให้การดำเนินงานต่างๆในการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยฯ ดำเนินการลุล่วงได้ดี ส่งผลต่อ การช่วยส่งเสริมคนสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (Phra Phakawit Paññajāto, and Phra Pramote Vadakovido, 2022) แนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ตามหลักทฤษฎี 4M หรือ 4M Management คณะทำงานและผู้ไกล่เกลี่ยจำเป็นต้องเพิ่มทักษะด้านการไกล่เกลี่ย และความรู้ด้านกฎหมายให้มากขึ้น รวมถึง การบริหารภายใต้หลัก 4M's ตามหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 1. Man คือทรัพยากรบุคคล 2. Money คือ เงิน 3. Material คือวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ 4. Management คือ การจัดการวิเคราะห์ตามหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 1. ขั้นทุกข์ คือการค้นหาสภาพปัญหา 2. ขั้นสมุทัย คือ การค้นหาสาเหตุของปัญหา 3. ขั้นนิโรธ คือการค้นหายุติภัยทุกข์ในการพัฒนาศูนย์ฯ 4. ขั้นมรรค คือการค้นหากลยุทธ์ในการพัฒนาศูนย์ฯ (Khantahirun, 2022) จุดประสงค์หลักของศูนย์ คือการให้บริการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่ชุมชนการไกล่เกลี่ย เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทซึ่งถือเป็นการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution - ADR) คือทางเลือกอื่นนอกจากให้ศาลชี้ขาดตัดสิน และการไกล่เกลี่ยนี้กล่าวได้ว่าเป็นการระงับข้อพิพาทที่ถูกนำเอา มาใช้มากที่สุด เพราะมีวิธีการที่สำคัญคือแก้ไขปัญหา พื้นฟูความสัมพันธ์ และเยียวยาความเสียหาย ซึ่งทำให้ ได้ทางออกที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายพึงพอใจ (Win-Win) (Thapvongse, 2019) โอกาสและข้อท้าทายของ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน คือ 1) ในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้รับ

ความคุ้มครองตามกฎหมายกรณีกระทำตามอำนาจหน้าที่โดยสุจริตจะได้รับความคุ้มครองทั้งทางอาญา และทางแพ่ง 2) เพื่อความเชื่อมั่นในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ผู้รับบริการก็มีความพอใจและเชื่อถือในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท 3) ผลของการไกล่เกลี่ยมีประสิทธิภาพบังคับทางกฎหมาย 4) มีบทลงโทษผู้ไกล่เกลี่ยและผู้ให้สินบน ทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีความเป็นวิชาชีพ 5) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีความเป็นทางการน้อยผู้รับบริการสามารถเข้าถึงได้ง่าย (Pratheuangrattana, 2019) นอกจากหลักการแนวคิดทฤษฎีตะวันตกที่กล่าวมาแล้วเพื่อให้การพัฒนาและการจัดการมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ร่วมด้วยคือหลักพุทธธรรมว่าด้วย สาราณียธรรม 6 (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2013) ซึ่งเป็นหลักการอยู่ร่วมกันในสังคม มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและทำงานของศูนย์ เพื่อให้ตอบสนองตามจุดประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือการทำให้คู่ความสามารถปรับความเข้าใจกันได้โดยสันติวิธี

โดยการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแค้น) เป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สร้างกระบวนการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมีหน่วยงานกลางที่มีรูปแบบการจัดตั้งที่มีกฎหมายบัญญัติอนุญาต คือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน บทความนี้ต้องการนำเสนอการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแค้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี โดยมีกระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอน และมีเป้าหมายการพัฒนา 6 เป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ความต้องการ และ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแค้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธสันติวิธี ที่เอื้อต่อการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแค้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแค้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) โดยผู้วิจัยศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติ ข้อมูลพื้นฐานชุมชนวัดใหม่ (ยายแค้น) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาองค์กร การพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน หลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนงานวิจัยด้านพัฒนาองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแค้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เพื่อทำการวิเคราะห์และบูรณาการเพื่อพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลโดยการลงพื้นที่แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชน คนในชุมชน ตลอดจนพระสงฆ์ในวัดใหม่ (ยายแค้น) เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐาน บริบท สภาพปัญหา

ทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนบริบท สภาพปัญหา ทางด้านพฤติกรรม จิตวิญญาณ และความต้องการจำเป็นของคนในชุมชนวัดใหม่ (ยายแป้น)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) งานวิจัยคุณภาพภาคสนาม: ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ตามกลุ่มที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมบริบทที่ต้องการ แล้วนำมาวิเคราะห์การพัฒนาโดยพุทธสันติวิธี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน โดยแยกเป็นกลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ (Key Informants) จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้แทนกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ วัดใหม่ (ยายแป้น) จำนวน 3 รูป ผู้แทนกลุ่มผู้นำชุมชนจำนวน 7 คน 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนา (Sub Informants) จำนวน 8 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการการไกล่เกลี่ย จำนวน 6 คน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา โดยเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) การสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ของการวิจัย และผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพโดยกำหนดประเด็นในการศึกษาสร้างแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมเพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และถอดแบบอย่างความสำเร็จที่เกี่ยวเนื่องกับประเด็นการวิจัยและพัฒนาเพื่อค้นหาสภาพความขัดแย้ง หลักการและขั้นตอนการจัดตั้งและพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นด้วยตนเองตามกรอบที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามขั้นตอนของการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทำการตรวจสอบความเหมาะสมของแบบคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

2) การประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) การประชุมกลุ่มเฉพาะและการ ตรวจสอบรับรองกระบวนการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวิธี และผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวิธี จำนวน 6 ท่าน เพื่อนำกระบวนการไปพัฒนาในพื้นที่วิจัย

3) ศึกษาและติดตามผล การปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาโดยประเมินจากผลสำเร็จการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และการประเมินความพึงพอใจการปฏิบัติการไกล่เกลี่ยจากคู่ความที่เข้ารับบริการ และกำหนดประเด็นทำการศึกษา เพื่อการติดตาม รักษา และพัฒนาต่อยอดการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) สอบถามความพึงพอใจ และการนำไปขยายผลต่อยอดงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และการสังเคราะห์ด้วยตัวเอง แล้วบูรณาการปรับปรุงข้อมูลโดยการจดบันทึก และใช้กระบวนการเก็บข้อมูลจากคำแนะนำจากแล้วบูรณาการปรับปรุงข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้ข้อมูลด้วยการถ่ายภาพนิ่ง บันทึกเสียง และการจดบันทึกภาคสนาม (Field Note)

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล ลดทอนข้อมูล และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ตลอดจนการจัดการความขัดแย้งในชุมชนโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Descriptive Presentation of the Research Results) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการประชุมเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ และรับฟังความคิดเห็นสำหรับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย

กรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับปรุงเพื่อการเผยแพร่ต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ความต้องการ และ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนวัดใหม่ยายแป้นจัด ตั้งเป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครพื้นที่อยู่อาศัย ของชุมชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของวัดใหม่ยายแป้น ที่ชุมชนได้เช่าพื้นที่ใช้เป็นที่อยู่ อาศัยและประกอบอาชีพ สภาพพื้นที่ในการอยู่อาศัยมีการทับซ้อนในการใช้ประโยชน์สาธารณะ จากเส้นทางเข้าออกของชุมชนตลอดจนการใช้ประโยชน์สาธารณะในการ พัฒนาพื้นที่เนื่องจากชุมชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ซึ่งตั้งอยู่ในเขตบางกอกน้อยซึ่งเป็นเขตการพัฒนาเศรษฐกิจประกอบกับมีเส้นทางสัญจรที่สะดวก และมี สถานี รถไฟฟ้าบางขุนนนท์ซึ่งตั้งอยู่บริเวณถนนจรัญสนิทวงศ์ปากทางเข้าชุมชนวัดใหม่ยายแป้น ทำให้ สภาพพื้นที่โดยรอบของวัดใหม่ (ยายแป้น) มีการอยู่อาศัยหนาแน่นขึ้น มีการพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัยเพื่อให้ คนเช่าอยู่และประกอบกิจการ รวมทั้งมีการพัฒนาที่ดินเนื่องจากที่ดินโดยรอบมีราคาที่สูงขึ้นมีโครงการก่อสร้าง ที่พักอาศัยหลายแห่ง จากสภาพปัญหาโครงสร้างการอยู่อาศัยในพื้นที่ มีโอกาสในการเกิดความขัดแย้ง หรือ ข้อพิพาทในชุมชน ขึ้นได้โดยปกติปัญหาความขัดแย้งในชุมชนมีวิธีการจัดการความขัดแย้งโดยกลุ่มผู้นำ ชุมชนหรือกลุ่มผู้นำคณะสงฆ์ปัญหาในการจัดการความขัดแย้งคือข้อตกลงที่ทำขึ้นกันเองในชุมชนไม่มี สภาพบังคับตามกฎหมายได้ จึงมีความต้องการการจัดการความขัดแย้งโดยวิธีการไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง ซึ่งจะต้องมีหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบเพื่อมาทำหน้าที่ในการจัดการความขัดแย้งโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

แนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนได้แก่แนวคิดทฤษฎี การมีส่วนร่วมของประชาชนและแนวคิด การพัฒนาชุมชนโดยพลัง “บวร” เมื่อนำไปบูรณาการร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยมีคนกลางเป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยแล้วพบว่าจะต้องมีหน่วยงานในการบริหาร จัดการศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดสรรผู้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยจะต้องทำการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการ จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชน คือพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 จะต้องใช้ระบบ บริหารจัดการศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนเข้ามาเป็น เครื่องมือในการให้บริการจัดสรรผู้ไกล่เกลี่ย ไปปฏิบัติกรตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาหลักพุทธสันติวิธี ที่เอื้อต่อการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินกระบวนการวิจัยภายใต้หลักอริยสัจโดยมีหลักพุทธสันติวิธี คือ หลักสาราณียธรรม 6 คือธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักการมีส่วนร่วม ของประชาชน ที่ต้องมีหลักเกณฑ์และมีระเบียบในการอยู่ร่วมกัน อีกทั้งหลักสาราณียธรรมยังสามารถใช้เป็น แนวทางในการบริหารจัดการศูนย์และพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้อย่างเหมาะสม โดยเป็นหลักการ ระบุว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ ร่วมกันใช้เป็นหลักธรรมกระบวนการในการพัฒนา 6 ประการคือ 1. ช่วยเหลือการทำความดีของหมู่คณะ 2. บอกแจ้งเตือนสิ่งที่เป็นประโยชน์ไว้จากสุภาพ 3. คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ตั้งจิตปรารถนาดี 4. แบ่งปัน

ผลประโยชน์ที่มีให้ได้ใช้สอยร่วมกัน 5. ถูกต้องตามระเบียบมีความประพฤติดีงาม 6. เห็นชอบหลักการร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อนำเสนอการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยเกิดจากการบูรณาการแนวคิดทฤษฎีตามศาสตร์สมัยใหม่กับหลักพุทธสันติวิธี ออกมาเป็นกระบวนการซึ่งผ่านการคัดกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยการวิพากษ์กระบวนการ ออกมาเป็น **WAT MAI Model** ที่มีเป้าหมายผ่านรหัสอักษรเป็นภาษาอังกฤษไว้คือ 1) W คือ Wisdom วัดปัญญา หมายถึง การดำเนินกระบวนการที่นำไปสู่ปัญญา กล่าวคือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) สามารถสร้างปัญญาเริ่มแรกให้กับชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง หรือกรณีพิพาทที่อาจเกิดขึ้นได้ หากเกิดกรณีพิพาทกัน มีวิธีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยที่ไม่ต้องดำเนินคดีกันต่อศาลที่ต้องมีภาระค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังรักษาสภาพความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันได้ ชุมชนจะเกิดความสันติสุข ปัญญาที่สอง การที่ชุมชนร่วมกันสร้างศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยวัดเป็นหลักสำคัญในการบริหารงานศูนย์ไกล่เกลี่ยเปรียบเสมือนว่าวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ หากมีความทุกข์ภายใน คือทุกข์ใจชุมชนก็สามารถใช้วัดและศูนย์ไกล่เกลี่ยภายใน คือ ใจ หรือทางจิตได้ กล่าวได้ว่าได้ทั้งปัญญานอกและปัญญาใน 2) A คือ Awareness วัดตื่นรู้ หมายถึง กระบวนการที่นำไปสู่การรับรู้ถึงภัยที่เป็นความทุกข์อันเกิดจากการขัดแย้ง มีเรื่องวิวาทกันจนเกิดข้อพิพาท คนในชุมชนมีความตื่นรู้ในการเข้าพิจารณาศึกษาสาเหตุของปัญหา เพื่อที่จะได้หาแนวทางแก้ไขหาทางออกให้กับปัญหา เพื่อให้ชุมชนมีความสุข นอกจากนั้นจะต้องมีการตื่นรู้ต่อการรักษาสິงที่มีค่าหรือองค์การ ที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนจะมีวิธีการธำรงรักษาให้มีความมั่นคงอย่างยั่งยืนได้อย่างไร 3) T คือ Truth วัดมุ่งสู่ความจริงในชีวิต หมายถึง กระบวนการเข้าถึงความจริงหรือเข้าถึงปัญหาเป็นการศึกษาค้นหาปัญหาที่แท้จริงคืออะไร ปัญหาหากไม่สามารถหาสาเหตุแก้ไขไม่ได้หรือไม่ตรงจุด จะทำให้เกิดความทุกข์เกิดความขัดแย้งในชุมชน ทำให้ชุมชนไม่มีความสุข มีความหวาดระแวงต่อกันในทางตรงข้ามหากมีการเข้าถึงความเป็นจริงถึงต้นเหตุหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการเข้าไปสัมผัสปัญหาที่แท้จริง ก็จะเท่าทันต่อการดับความทุกข์ที่เกิดได้ตรงประเด็นสัมผัสได้กับความสุขในชีวิต ชุมชนมีความสันติสุข 4) M คือ Mediation วัดไกล่เกลี่ย หมายถึง จุดมุ่งหมายของการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดการความขัดแย้งโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ประการแรกเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติ ประการที่สองเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือปัญหาอื่นที่มีได้ขัดต่อกฎหมาย และมีได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ดำเนินการตามเจตนารมณ์ของศูนย์ สองประการแรกเป็นการไกล่เกลี่ยภายนอก ประการที่สาม คือ การไกล่เกลี่ยภายใน ผู้ที่มีความทุกข์ใจหรือมีความขัดแย้งในใจ มีความขัดแย้งกับตนเอง สามารถมารับบริการจากศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ได้เพราะศูนย์เป็นส่วนหนึ่งของวัด สถานที่แห่งนี้จึงเป็นสถานที่ไกล่เกลี่ยทั้งภายนอกและภายใน 5) A คือ Aspiration วัดมุ่งมั่น หมายถึง วัดเป็นผู้นำชุมชนให้เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาชุมชนและขับเคลื่อนศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้สามารถเกิดขึ้นได้ และเป็นศูนย์กลางในการจัดการความขัดแย้งทุกรูปแบบ และ 6) I คือ Integration วัดบูรณาการ หมายถึง การบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่กับพุทธสันติวิธีมาเป็นเครื่องมือพัฒนาวัดและชุมชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน วัดช่วยชุมชน ชุมชนช่วยวัดแล้วพัฒนาไปสู่สังคมสันติสุข การเข้าสู่เป้าหมายของ WAT MAI Model โดยกระบวนการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี มีขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ชื่อว่า ขั้นรวมกลุ่ม ในขั้นตอนนี้ได้คัดเลือกเชิญชวน กลุ่มบุคคล ตามหลักพลัง “บวร” เพื่อเตรียมการจัดตั้ง

ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ตามมติที่ประชุมชุมชนให้มีการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ขั้นตอนที่ 2 ชื่อว่าขั้นยกระดับ เป็นการร่วมกันทำงาน กลุ่มจัดตั้งที่ได้เชิญชวนเข้ามาเป็นคณะทำงาน ร่วมประชุมปรึกษาหารือกำหนดแนวทางการขออนุญาต จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ขั้นตอนที่ 3 ชื่อว่าขั้นปรับกระบวนการ เป็นการกำหนดระเบียบและแนวทางการปฏิบัติของคณะทำงานทั้งก่อนและหลังได้รับอนุญาต โดยเฉพาะเมื่อได้รับอนุญาตให้ตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น)แล้ว ระเบียบและวิธีการปฏิบัติการจะต้องใช้ตามหลักที่กฎหมายได้บัญญัติขั้นตอนที่ 4 ชื่อว่าขั้น ขับเคลื่อน เป็นการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจในการปฏิบัติการและขับเคลื่อนภารกิจตามเจตนารมณ์ของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ขั้นตอนที่ 5 ชื่อว่า สืบสานรักษา เป็นการปฏิบัติการต่อเนื่องจากการขับเคลื่อนมี 2 ส่วน คือคณะทำงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน โดยการพัฒนาศูนย์ และการติดตามผลการปฏิบัติงานที่ได้ทำไปแล้วมีผลเป็นอย่างไร คู่ความมีความพอใจต่อระบบไกล่เกลี่ยของศูนย์ฯ นอกจากนั้นในการรักษาต่อยอดองค์กร คณะทำงานศูนย์ได้เข้าร่วมกิจกรรมของวัดใหม่ (ยายแป้น) และกิจกรรมให้ความรู้และพัฒนาในพื้นที่วิจัยอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรมและโครงการ

องค์ความรู้ใหม่

Figure 1: The Development of Wat Mai (Yai Paen) Public Sector Mediation Center, Bangkok Noi District, Bangkok, Based on Buddhist Peaceful Means

องค์ความรู้ใหม่ คือ การสังเคราะห์ชุดองค์ความรู้ออกมาในรูปแบบของแผนภูมิ แผนภาพ ผังมโนทัศน์ หรือโมเดล พร้อมทั้งคำอธิบายเชิงกระบวนการ วิธีการขั้นตอน คุณค่าประโยชน์ รูปแบบ แนวทางการนำไปใช้

ประโยชน์ที่ก่อให้เกิดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการส่งเสริม/การพัฒนา/การเปลี่ยนแปลงของบุคคล สังคม และองค์กร ตามภาพ WAT MAI Model กรอบวงกลมที่ 1 เป็นจุดศูนย์กลางคือศูนย์ใกล้เคียง ข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ที่เกิดจากการพัฒนาความร่วมมือของ 1) บ้าน คือ ชุมชน รวมทั้ง ภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วย 2) วัด คือ พระสงฆ์ในวัดใหม่ (ยายแป้น) รวมทั้งบุคลากรในวัดด้วย และ 3) ราชการ คือภาครัฐเช่น สำนักงานเขตบางกอกน้อย และส่วนราชการอื่นๆ รวมทั้งโรงเรียนโดยรอบพื้นที่ ชุมชนวัดใหม่ (ยายแป้น) กรอบวงกลมที่ 2 คือกระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) รวมกลุ่มจิตอาสาจากพลัง “บวร” (2) ยกระดับเป็นองค์กรตามกฎหมาย (3) ปรับกระบวนการทำงาน (4) ขับเคลื่อน การกิจการใกล้เคียงข้อพิพาทในชุมชน และ (5) สืบสานรักษางานและพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืน กระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอนนี้ใช้ร่วมกับหลักพุทธสันติวิธีปรากฏตามหลักพุทธธรรมว่าด้วยสาราณียธรรม 6 ในวงกลมที่ 3 คือ (1) ทำดี หมายถึง เมตตาการุณกรรม (2) พุทฺติ หมายถึง เมตตาจักรกรรม (3) คิตฺติ หมายถึง เมตตาโมกกรรม (4) แบ่งปัน หมายถึง สาธารณโภคิตา (5) ถูกต้องคือปฏิบัติตามระเบียบวินัย หรือข้อบังคับ หมายถึง สิลสามัญญตา และ (6) เห็นชอบคือการมีความเห็นในหลักการร่วมกัน หมายถึง ทิฏฐิสามัญญตา และ ในวงกลมที่ 4 เป็นจุดประสงค์ของกระบวนการพัฒนาศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ที่เกิดผลการเป็นวัดที่คาดหวังคือ (1) W คือ Wisdom วัดปัญญา (2) A คือ Awareness วัดตื่นรู้ (3) T คือ Truth วัดมุ่งสู่ความจริงในชีวิต (4) M คือ Mediation วัดไกล่เกลี่ย (5) A คือ Aspiration วัดมุ่งมั่น และ (6) I คือ Integration วัดบูรณาการ

WAT MAI Model เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการพัฒนากลุ่มบุคคลที่เคยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทในชุมชนให้มีความสามารถรวมตัวกันอีกครั้ง ร่วมกับวัดและภาคราชการเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กร ตามที่กฎหมายบัญญัติคือศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) แล้วปรับกระบวนการ บริหารและการปฏิบัติการในองค์กรให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อทำการปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบอำนาจหน้าที่ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้และปฏิบัติการตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ได้จัดตั้ง ในส่วนที่กฎหมายมิได้บัญญัติเป็นหน้าที่ไว้แต่ได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมายคือ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนพร้อมทั้งศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน วัดใหม่ (ยายแป้น) ได้วางระบบรักษาพัฒนาองค์กรเพื่อให้มีการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนไว้อย่างเป็นระบบ โดย กระบวนการพัฒนาศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ตาม WAT MAI Model มีกระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอนคือ 1)รวมกลุ่ม 2)ยกระดับ 3)ปรับกระบวนการ 4)ขับเคลื่อนภารกิจ และ 5)สืบสานรักษาพัฒนาองค์กร เพื่อให้การพัฒนาตอบโจทย์การพัฒนาศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน วัดใหม่ยายแป้น ตาม WAT MAI Model ที่มีเป้าหมายผ่านรหัสอักษรเป็น WAT MAI Model

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าบริบท สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทในชุมชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดตั้งศูนย์ใกล้เคียง ข้อพิพาทภาคประชาชนในชุมชน เพื่อทำหน้าที่จัดการความขัดแย้งโดยวิธีการไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง และได้ ทราบแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาศูนย์ใกล้เคียงฯ ใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดการพัฒนา ชุมชนโดยพลัง “บวร” ซึ่งได้สังเคราะห์และบูรณาการเป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาท ภาคประชาชนที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักการพัฒนาของ Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto) (2021) ว่าด้วย พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Watanasap (2012) ว่าด้วยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่สามารถนำไปบูรณาการร่วมกับแนวคิดหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาต่อไปได้ ตามผลการพัฒนาดังนี้ 1) ผลการลงพื้นที่ศึกษาบริบท สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของชุมชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนในชุมชน เพื่อทำหน้าที่จัดการความขัดแย้งโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยคนกลางเป็นจุดเริ่มต้นแนวคิดการพัฒนากลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้นำวัด ที่เคยทำหน้าที่จัดการความขัดแย้งโดยวิธีการไกล่เกลี่ยตามประเพณีที่สืบทอดกันมา ให้เป็นองค์กรตามกฎหมายคือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 2) ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลแนวคิดทฤษฎีศาสตร์สมัยใหม่ ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนา ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานครที่เหมาะสมคือ แนวคิดการใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดการพัฒนาชุมชนโดยพลัง “บวร” เป็นแนวทางเริ่มต้นในการพัฒนาร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและหลักการบริหารจัดการศูนย์ไกล่เกลี่ยฯ ภายใต้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 เป็นการพัฒนาสิ่งที่ยังไม่มีให้เกิดขึ้นและสามารถบูรณาการพัฒนาให้ใช้ประโยชน์ได้ ผู้ใช้ประโยชน์สามารถสัมผัสผลลัพธ์จากการพัฒนาได้และมีความพึงพอใจต่อผลนั้น รวมทั้งกระบวนการพัฒนายังได้ออกแบบการสืบสานรักษาให้มีความมั่นคงยั่งยืนอีกด้วย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าผลการศึกษาและพัฒนาหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร คือการนำหลักธรรม 3 หมวดมาร่วมกันคือ หลักสาราณียธรรม 6 หลักสปปุริสธรรม 7 และหลักอปริหานิยธรรม 2 ประการ มารวมกันเป็นหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่องานวิจัยนี้ โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 เป็นพุทธธรรมหลักในการดำเนินกระบวนการ ใช้หลักสาราณียธรรม 7 และหลักอปริหานิยธรรม 2 ประการเป็นพุทธธรรมสนับสนุนกระบวนการ ผลที่ได้หลักพุทธสันติวิธีนี้สามารถนำมาบูรณาการกับแนวคิดทฤษฎีตามศาสตร์สมัยใหม่ออกมาเป็นกระบวนการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Buranasing, Phramaha Hansa Dhammahaso, and Phra Pramote Vadakovito (2020) เกี่ยวกับรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และ Khantahirun, Phrakhrupalhad Pañkavorawat, and Phrakhrupalhad Adisak Vajirapañño (2022) เกี่ยวกับการใช้หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้สร้างหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนา ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยการใช้หลักสาราณียธรรม 6 หลักพุทธธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ ของ Phramedhavinaiyaros (2023) และ Phramedhivajirodom (2023) ที่ได้แนะนำแนวทางการประมวลหลักธรรมที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกันในสังคม หลักการอยู่ร่วมกันใช้เป็นหลักพุทธธรรมกระบวนการในการพัฒนา 6 ประการ คือ 1. ช่วยเหลือการทำกิจกรรมของ 2. บอกแจ้งเตือนสิ่งที่เป็นประโยชน์ใช้วาจาสุภาพ 3. คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ตั้งจิตปรารถนาดี 4. แบ่งปันผลประโยชน์ที่มีให้ได้ใช้สอยร่วมกัน 5. ถูกต้องตามระเบียบมีความประพฤติดีงาม 6. เห็นชอบหลักการร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยธรรมนี้ได้ปรากฏอยู่ใน WAT MAI Model ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินกระบวนการพัฒนา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าผลจากการพัฒนาได้มีการสร้างศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ขึ้นมาใหม่และได้พัฒนาจนสามารถให้บริการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้แก่คนในชุมชนได้สำเร็จ สอดคล้องกับ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก 17 ประการ” (The Global for Sustainable Development) เป้าหมายที่ 16 สันติภาพและความยุติธรรม และสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ Thapvongse (2019) ที่ให้แนวทางการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เป็นประโยชน์และ

มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นผลการพัฒนาที่ได้จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ขึ้นมาได้นี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ Buranasing, Phramaha Hansa Dhammhaso, and Phra Pramote Vadakovito (2020) และ เกี่ยวกับรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนโดยหลักพุทธสันติวิธี และสอดคล้องกับผลการพัฒนาทักษะการจัดการบริหารองค์กรของ Khantahirun, Phrakhrupalhad Paññavorawat Hansa Dhammhaso, and Phrakhrupalhad Adisak Vajirapañño (2022) เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนโดยพุทธสันติวิธี

สรุป

ผลจากการวิจัยนี้ ทำให้เกิดการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยจัดตั้งขึ้นในชุมชนทำหน้าที่จัดความขัดแย้งในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสุข มีความรู้สึกดีในการเข้าสู่ระบบยุติธรรมทางเลือกเชิงสมานฉันท์ คนในชุมชนมีความพอใจในการตั้งศูนย์ฯ และคนในชุมชนได้ให้ความร่วมมือเข้าร่วมในการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยฯ ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถตอบคำถามถึงประโยชน์ที่ได้รับในงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี ได้ 4 ประการคือ 1) กระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยพลัง “บวร” สามารถยกระดับการรวมกลุ่มนี้ให้สามารถจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) 2) ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ที่ได้รับการจัดตั้งตามกฎหมายสามารถไกล่เกลี่ยคู่ความที่กำลังมีความขัดแย้งกัน 3) กระบวนการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน วัดใหม่ (ยายแป้น) มีการบริหารจัดการเป็นรูปแบบและมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งที่ประสบความสำเร็จ สามารถเป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไข ป้องกัน เยียวยา ปัญหาความขัดแย้งและข้อพิพาทในชุมชน 4) ชุมชนทั่วไปสามารถนำกระบวนการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี ไปใช้เป็นแบบอย่างในการจัดตั้งและพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ปรากฏข้อได้เปรียบและข้อขัดข้องบางประการในการดำเนินการพัฒนากล่าวคือ 1. จากปัจจัยในการรวมพลัง “บวร” จากผลการวิจัยนี้สามารถขยายความการมีส่วนร่วมของ บ คือ บ้าน ที่หมายถึงชุมชน และภาคเอกชน ในการนี้วัดเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรที่กำลังจะจัดตั้งเพราะวัดมีต้นทุนทางวัตถุคือมีสถานที่ให้บริการแก่ชุมชน อีกทั้งวัดใหม่ (ยายแป้น) มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านการบริหารองค์กร และการจัดการความขัดแย้งโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รวมทั้งชุมชนมีความพร้อมและยินดีให้ความร่วมมือกับวัดเป็นอย่างดีนับเป็นข้อได้เปรียบหรือจุดแข็งของการดำเนินการวิจัยนี้ และ 2. ข้อขัดข้องในการวิจัยนี้ ในโอกาสที่จะต้องดำเนินการตามภารกิจต่อไปคือเรื่องบุคลากร และทุนสนับสนุนจากการดำเนินการไกล่เกลี่ยใช้บุคลากรคือผู้ไกล่เกลี่ยจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมก่อตั้งศูนย์ และใช้สถานที่จัดการไกล่เกลี่ย และทุนสนับสนุนการดำเนินการกระบวนการไกล่เกลี่ยในระยะยาวยังคงต้องพึ่งพาการสนับสนุนอยู่กรณีหากผู้นำวัดมีการเปลี่ยนแปลงและไม่มียุทธศาสตร์สนับสนุนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยฯ ก็จะทำให้การดำเนินการของศูนย์ไม่สามารถทำต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ภาคเอกชน สามารถนำแนวทางการจัดการความขัดแย้งตามหลักการพัฒนาการศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ไปสนับสนุนให้ ชุมชน หมู่บ้าน หรือภาคเอกชน จัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อจัดการความขัดแย้ง และสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชนได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ชุมชน หมู่บ้าน หรือภาคเอกชนสามารถนำแนวทางการพัฒนาตามหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) ไปขยายผลในชุมชน หมู่บ้าน ของตนเอง นอกจากเป็นการจัดการความขัดแย้งแล้ว ยังมีข้อปฏิบัติที่ทำให้เข้าถึงหลักพุทธธรรมซึ่งจะช่วยให้ตนเองและชุมชนเกิดความสันติสุข สังคมมีความสามัคคีเอื้ออาทรต่อกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ชุมชน หมู่บ้าน หรือภาคเอกชน สามารถนำแนวทางการพัฒนาศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนวัดใหม่ (ยายแป้น) เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยพุทธสันติวิธี โดยนำ WAT MAI Model ที่มีกระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอน เป้าหมายการพัฒนา 6 เป้าหมาย ไปสนับสนุนการจัดการความขัดแย้งในชุมชน หมู่บ้าน หรือภาคเอกชน ให้มีความสันติสุขอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ศึกษาวิจัยสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชนผ่านโครงการเครือข่าย พลัง “บ ว ร อ” ที่ประกอบด้วย บ้าน (รวมชุมชนใกล้เคียง) วัด (รวมวัดใกล้เคียง) ราชการ และเอกชนเช่นสถาบันการเงินในพื้นที่ ให้สามารถสร้างเป็นเครือข่ายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พลัง “บ ว ร อ” ในบางกอกน้อยโมเดล

2.2 ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชนคอนโดมิเนียมผ่านเครือข่ายพลัง “บ ว ร” ที่ประกอบด้วย บ หมายถึงชุมชน และให้ขยายความไปถึง บริษัทหรือเอกชนด้วย เพื่อสร้างเป็นศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชนในคอนโดมิเนียม

2.3 ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชนในภาคเอกชนที่มีความต้องการ

References

- Buranasing, T., Phramaha Hansa Dhammahaso, & Phra Pramote Vadakovito. (2020). A Judicial Public Mediation Model for People by Buddhist Peaceful Means: Case Study of Sawai Sub-district, Prang Ku District, Sri Sa Ket Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 8 (Sup), S147-S160.
- Chueathai, S. (1967). *General Legal Knowledge*. (2nd ed.). Bangkok: Winyuchon Publication House.
- Duangkiao, T. (2023). *The Development of Wat Mai (Yai Paen) Public Sector Mediation Center, Bangkok Noi District, Bangkok, Based on Buddhist Peaceful Means*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

- Khantahirun, U. (2022). *A Model of the Management of Public-sector Dispute Mediation Center by Buddhist Peaceful Means: A Case Study of Public-sector Mediation Center, Sawai Subdistrict, Prangku District, Sisaket Province*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Khantahirun, U., Phrakhrupalhad Paññavorawat, & Phrakhrupalhad Adisak Vajirapañño. (2022). A Model of the Management of Public-sector Dispute Mediation Center by Buddhist Peaceful Means: A Case Study of Public-sector Dispute Mediation Center, Sawai Subdistrict, Prangku District, Sisaket Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(6), 2549-2665.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). (2003). *Dictionary of Buddhism*. Retrieved January 31, 2023, from https://84000.org/tipitaka/dic/d_item.php?i=287
- Phra Phakawit Paññajāto, & Phra Pramote Vadakovido. (2022). The Value and Importance of Villages, Temples, and Schools towards the Development of Public Sector Dispute Mediation Center: A Case Study of the Public Sector Dispute Mediation Center in Sawai Subdistrict, Prangku District, Sisaket Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(2), 652-664.
- Prachaya, V. (2012). *The Trend of Globalization and the Problems of Thai Society, Teaching Documents for the Subject Thai and World Society*. (15th ed.). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Pratheuangrattana, C. (2019). The Public Sector Dispute Mediation according to the Mediation Act according to the Mediation Act in 2562 B.E. (A.D. 2019): Opportunities in B.E. 2562 (A.D. 2019): Opportunities and Challenges and Challenges. *Journal of Thai Justice System*, 3, 9-12.
- Rosthip, C. (2023). *The Development of Wat Mai (Yai Paen) Public Sector Mediation Center, Bangkok Noi District, Bangkok, Based on Buddhist Peaceful Means*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Sanguthai, Y. (1975). *Principles of Jurisprudence*. Bangkok: Thammasat Printing House.
- Thailand Institute of Justice. (2015). *Diversion of Cases and Offenders*. Bangkok: Academic Seminar.
- Thapvongse, C. (2019). *Mediator Handbook*. (3rd ed.). Bangkok: Saeng Chan Press Limited Partnership.